

№ 144 (6073)
ИЮЛИН
18
ВТОРНИК
1950 он
С.ян 20 мүнгөн.

Советскэ арад Стокгольмско Уряа дорон нэгэн ханалаар гараа табина

Бурят-Монголой ҮНЭН

КП(б)-гэе ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДУУДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЕЙ ОРГАН.

Партийна даалгавари

Советскэ арадай авангард—дайн үлдээнүүдта хатуужахан бол...
Партийна даалгавари болбол коммунистууде большевистскээр хуушүүлхэ, тэдээнэй политическэ мэрэл ба эдэбхине үргэхэ хэрэгсэ үргэлжэ шухала анхаралаа ядуулдаг байна.

ССР Союзай Сэрэгэй Министрын ПРИКАЗ

1950 оной июлин 16. № 87 Москва город
Нүхэд летчигууд ба штурманууд, агаарай стрелогууд ба радистнууд, механигууд ба мотористнууд, авиационно промышленностини хүдэлмэрилгшэд!
Нүхэд солдадууд ба сержантууд!
Нүхэд офицернууд ба генералнууд!

ССР Союзай Сэрэгэй Министр Советскэ Союзай Маршал А. ВАСИЛЕВСКИЙ.

Советскэ авиациин хайндэр Москвада баярай заседани болобо

СССР-эй агаарай флотой хайндэртэ зориулан Москвагай ажал шадай түлөөлгшэдтэй хамтаран СССР-эй Сэрэгэй Министрестын үнгэргэһэн баярай заседани Москвада, июлин 15-да, Союзуудай Байшангай колонио зал соо болбо. Столицын ажалшад, Советскэ Армин ба Флотой сэрэгшэд, алдарт лётчигууд ба авиаконструкторнууд, Советскэ Союзай Геройнууд ба Социалистическэ Ажалай Геройнууд, эрдэмтэд, культурын, нарын ба искусствын ажал-ябуулагшад, дээдэ хургуулинуудай хурагшад энэ сугларба.

Атомна буу зэбсэгые хорихо тухай эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжин Комитедэй Стокгольмско Уряа дорон гар табилга манай орон дотор угаагэх амжалттайгаар үргэлжэлжэ байна. Советскэ хүнүүд Советскэ Правительствын сталинска гададын политикин нэгэн ханалаар хайшаана, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай хэрэгые хамгаалха гэжэ эрид шийдэһэн тухайгаа мэдүүлнэ.

Бүхэдэлхэйн үнэн сэхэ хүнүүдтэй голосуудаа нэгэдүүлнэбди

Эб найрамдалай тала баригшад Бүхэдэлхэйн Конгрессэй Саг үргэлжин комитедэй Уряада гар табилганда зориулагданан суглаанууд Закаменай аймагта хаа хаангай үнгэргэгдэжэ байна.
Наяхан финансово-банковска хүдэлмэрилгшэдэй коллективэй суглаан боложо, парторганизациин секретарь нүхэр Куташкеев тус Уряа тухай элидхэл хэбэ.
Элидхэлэй һүүлдэ финансова хүдэлмэрилгшэд ханамжануудаа хэлэһэн ба Бүхэдэлхэйн эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэдэй голостой өөһэднэгөө голосые нэгдэхэбди гэбэ. Аймагай финансова таяагые эрхилэгшэ нүхэр Б. Доржиев хадаа манай ороной ажалшад дайн сэрэгые эрид арсана гэбэ.

Ажалайнгаа далайса үргэдхэ!

Атомна зэбсэгые хорихо тухай Стокгольмско Уряа дэмжэһэн СССР-эй Верховно Советэй мэдэе халуунуар уталга ба тэрэндэ гар табилгын манай орон соо аргагүй ехэ дэбжэлтэйгээр ябажа байһан ушар хадаа советскэ арад зоной дайнда дурагүйнээр харуула гээшэ.
Англо-американска империалистнар манай социалистическэ ороной ба бэшэ ороноудай ажалшан арадые өөһэднэгөө бобоол болгон мүлжжэ баяжаха үншнэй хүсэлэнтэй. Хэбэбдэй дэлхэй шэнэ дай үүдхэе наа, дэлхэй хоёрдох дайниие тиимэ хүсэлэнтэйгөөр үүдхэгшэ Гитлер түрүүтэй германска золигуудай зам руу орожо үншэн тоброг болгодохонь лабайл.
Ухэлэйнгөө урда үмхэхэ ханаатэй зүдхэхэ байһан шононуудые угы хэе гэгэн эгээдэй хүнүүдэй голосууд бүхы дэлхэйгээ эдэлүүлнэ. Голосоо тэдэнтэй нэгдүүлэн, эдэ дай үүдхэгшэдтэй эсэргүү сохило болгон, Эхэ ороно улам хүсэтэй болохын түлөө ажалайнгаа далайсые оло дахин үргэдхэ гэжэ Бурят-Монголийнгоо ажалшан арада хандалан.
И. Шешурев, госфилармонин шофер.

Кореянае шуната гарнуудаа зайлуулагты

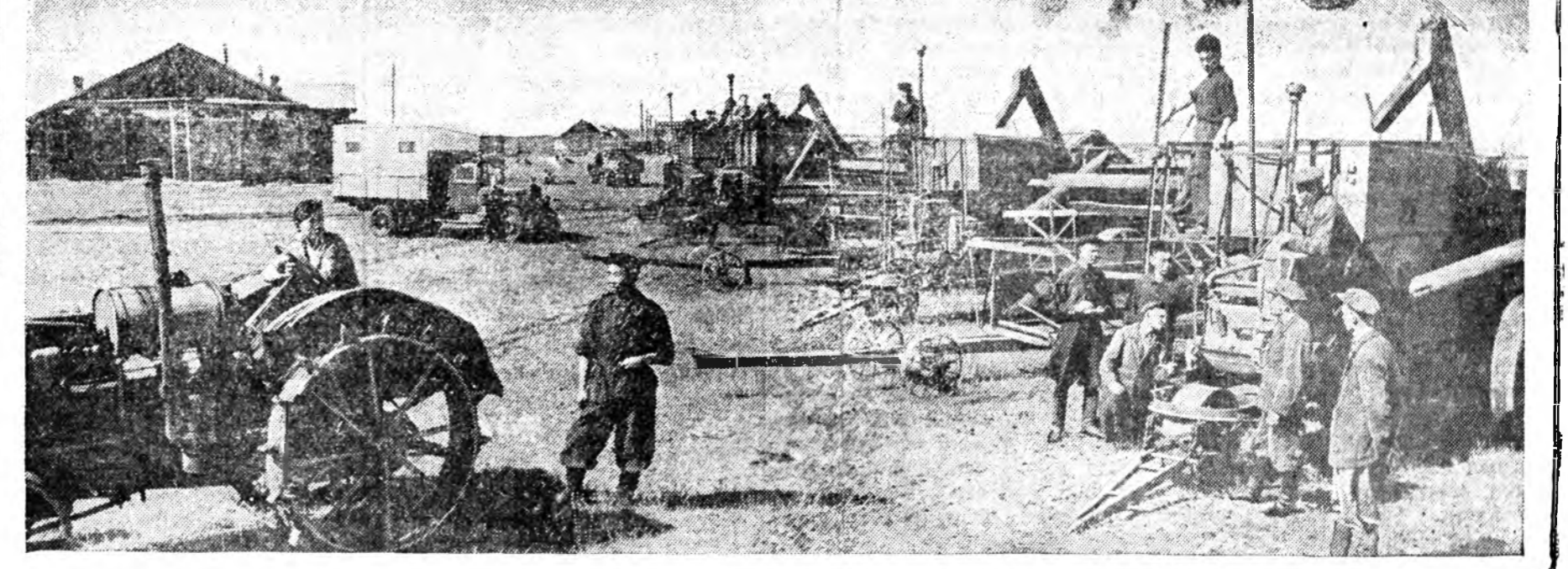
КЯХТА. (Телефоноор абтаба). Аймагай организацинууд, колхозууд ба эми зургаануудаар эб найрамдалай тала баригшад Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжин комитедэй уряада гар табилгын суглаанууд болобо.
Улан-Удын мяха-консервнэ комбинатда харьяата мал үсэлэлгын Кяхтадахи пункта үнгэргэгдэһэн суглаан дээрэ 67 хүн байба. Тус пунктын директор нүхэр Перфильев хүдэлмэрилгшэдтэ хандажа, станковска вахтада жагсахые ба Стокгольмско Уряа дорон бүгдөөрөө гар табихые уялалба.
Директорэй үгые дэмжэн хүдэлмэрилгшэн Любовьна ингэжэ хэлэбэ:
— Наяхан намханай дайн дэлхэйн ажалшадта ехэ хохидол үзүүлэ һэн. Шон шэнги шунахай американска империалистууд шуната дае дахин жүрөөдэжэ байна. Тэдэ хадаа американска империалистуудта бээ худалданан Ли Сын Манай сэрэгүүдые хойто Кореяд эсэргүү дайнда түлхэд, хойноһоон өөһэдөө агаарай, уһанай, ба ябан сэрэгүүдээрээ Кореяны дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсан ороһон байха юм.
Дэлхэйн үнэн сэхэ хүнүүд бултадаа, «Кореянае шуната гарнуудаа зайлуулагты!» гэжэ американска империалистуудта шангаар хануула.
— Би өөрөө улам бушуу хурдаар ажаллажа, шанартай һайн продукци гаргаха гэжэ таанадай урда уялга абанаб.
Бусадшые үгэ хэлэгшэд Кореядахи американска интервенцие шангаар буруушааха зуураа, аюулт зэбсэг далайхан империалистуудай гарые үнэн сэхэ хүнүүдхэ холодуула хэмжээ абахые бүхы прогрессивнэ хүн түрэлтэниие уялалба.
М. Багадаев

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ Украинска ССР-эй наукануудай Академиин ба СССР-эй медицинскэ наукануудай Академиин бодото гэшүүн В. П. Филатовта Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэвэргэ олгохо тухай

Нюдэний үбшэнгүүдые эмнэхэ наар элитэ ехэ габыянуудай наушна ехэ открытинуудай түрүүшэ, мүн наушна кадрнууды бэлдэхэйн түлөө, түршөөр 75-а гүйсэһэнтэйн дашарамдуулагшад, Украинска ССР-эй наукануудай Академиин ба СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ШВЕРНИК СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь А. ГОРКИН. Москва, Кремль. 1950 оной июлин 15.

Советскэ наукин залуу хүсэн

Союзна республикануудай наукануудай Академиин үүдтэ наушна кадрнууды бэлдэхэгэдэ зориулагданан зүблөөн СССР-эй наукануудай Академиинд июлин 10-да. Украинин, Белоруссин, Азербайджанай, Армян, Узбекскэ, Казахска ССР-дэй ба Прибалтийска республикануудай эрдэмтэн зүблөөндэ ажалсаха Москва хүржэ.
СССР-эй наукануудай Академиин главна эрдэмт секретарь дөмк А. В. Топчиев элидхэл эдэ ороной арадай ажалын ба үнэн үмэнэ табигданан ехэ ажилнууды шийдэхэбэрлэхын үндэр мэргэжэлтэй наушна кадрнууды бэлдэхэгэ угаагэхэ шанартай юм гэжэ тэмдэглэбэ.
Академик Топчиев наушна кадрнууды бүри үргэнөөр бэлдэхэгэ саашанхи перспективнууд тухай хэлэбэ.

Яруунын аймагай мяханай совхозой коллектив таряа хураалгада эршэмтэйгөөр бэлдэхэе байна. 8 комбайнуудтай, шахаргайгаар, сабабарилгадаа. Мүнөө жэлдэ совхоз 2 шэнэ комбайнабаха юм. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шабарилгаданан комбайнуудые тушаан абаха комисси шабарилгын шарые шагажа байна.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ бүхы хүсээ табиха

НҮХЭД КОЛХОЗНИГУУД! Үбнэ хурялгын эрхим болзоруудыг алдангүйгөөр, адуу малдаа хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхэгтэй!

Үбнэ хурялга хэзээ эхилхэб?

Заиграйн аймагтай колхозууд нийтлэг адуу малда үбнэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхын түлөө сабшала, хурялгын хүдэлмэринүүдтэ жэдэрэн ороо. Дээд-Илькын Кировой, Доодо-Курбын Сталиной нэрэмжэтэ ба бусад колхозуудта үбнэ хурялгын түрүшын үелэ үзэгдэн дутуу дунданууд усалга дажа, мүнөө сабшала, тармалга ба сомолго найнаар ябуулагдажа байна. Сталиной нэрэмжэтэ колхоз силос даралгы дүүргээд, 200 тухай центнер хоёр наша суглуула. Нүүдлэй хоёр үдэр соо 50 тухай гектар үбнэ сабшаад, найн шанартайгаар хуряжа байха юм. Гэхэ зуура, аймагтай зарим колхозууд үбнэ хурялгыг мүнөө түрүгээр хүсэд эхилээдүй байнаар. «III Интернационал», «Шэнэ зам», «Оборона СССР» колхозуудай түрүүлэгшээр нүхэд Базаров,

Насатуев, Дагбаев гэшэд «үбнэ ногооной ургаса муу, үшөө эртэ байна» гэхэ мөтын шалтагуудыг дурдажа, малда тэжээл бэлэдхэгтэ гэдэргэн татажа байна. Тинхэдэ, Ново-Брянскын, Курбын МТС-үүд колхозно малажалда үбнэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ хабааданагүй, энэ шухала ажалай хажуу тээ байнаар. Курбын МТС-эй ахалагша механик нүхэр Тютрин гэшээ: «үбнэ хурялгада юундэ гаранагүйбта, хэзээ уялгага догоруо дүүргэдэг болохобта?» гэжэ асуухада, «трактораар үбнэ сабшаха газар манай харьяата колхозуудта үгы юм» гэжэ шал худаалаар хэлэбэ. Заиграйн аймгүйсэдкомой дэргэдхи хүдөө ажыхан тагагай зүгшөө үбнэ хурялгын хүдэлмэринэ хурдадхаха хэмжээгүүд абтанагүй. Д. Баданов.

Уялгага дүүргэхын түлөө

Стокгольмско Уриада гараа табихада, Хорин аймагтай Кировый нэрэмжэтэ колхозой колхознигууд малдаа үбнэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө 110 процент дүүргэхэдэ гэнэн социалистическэ уялга абаа нэн. Тинн Кировыйхид абаган уялгага бэлдүүлхын түлөө оролдожо байна. Тэдээр сабшала ба хурялгын түрүшын хэдэн үдэр соо 250 гектар сабшаад, тэндхи үбнэ хуряжа байна. Энэ колхозой үбнэшэдэ—машинистууд, үбнэ тармагшад, сомод хаягшад—хоорондо социалистическэ мурьсэн дэлэрэнхэй. Тэдээрэй уялгануудаа ямарээр дүүргэжэ байһанай дүнгүүд үдэр

бури гаргагдана. Машинистууд Жимба Базаров, Ринчин-Доржо Мооловон гэшэд үдэр бүрингөө даалгабарине холо түлүүлэн дүүргэнэ. —Үбнэ сабшахада, хуряхада тон таарамжатай саг байна. Видэрнэ, бүхы сабшалангаа хиргахыг үлөөнгүй сабшаад байхадаа, адуу малдаа хүсэд хүрэхэ үбнэ тэжээл бэлэдхэхэ шадахабди, гэжэ танда колхознигууд мэдүүлнэ. Тинн ажалай темпэ ба эмхидхэлыг харахада, Кировый нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд өөһэдынгөө абаган социалистическэ уялгы дүүргэхэ байһандань хүсэд энгэмээр болоно. Б. Намжилон.

Үнэтэ үүсхэл

Бичурын МТС-эй коллектив хадаа «1950 ондо ургаса хурялгыг ба хүдөө ажыхан продуктуудай бэлэдхэлүүдыг үнэргэхэ тухай» СССР-эй Министруудай Советэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолыг суглаан дээрээ зүбшэн хэлсэбэ. Үбнэ хурялгын үелэ Гушадай сомоной «Октябрьская революция» колхозыг шеедэ абаха гэжэ МТС-эй коллектив шинидэбэ. Тинн 50 хүнийн тус колхозой үбнэ хурялгада туналхын тулада эмгэгхэнэ. Энэ МТС-эй коллектив

тивэй жэшээгээр аймагтай промкомбинатай хүдэлмэриншэд «Красный боевик» ба «Коминтерн» колхозуудыг шеедэ абаба. Адуу малда тэжээл бэлэдхэлгэдэ туналхын 20—30 хүнүүдыг дурсагдаша колхозуудта хоёр үдэрээр эльгээбэ. Мүн тэршэлэн аймпотребуо-зай ба бусад организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд, албахаагшад колхознигуудыг шеедэ абажа, үбнэ хурялгандань эхэхэн туналамжа хүргэжэ эхилэбэ. А. Юмсунов.

Курумканай аймпотребуо-зай комсомолууд Сталиной нэрэмжэтэ колхозой үлгэртэ малай фермынхидэй үбнэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ ажалдань туналсажа байна. Комсомольскэ организацин секретарь нүхэр Тугариновтай хүтэлбэри доро тэндхи комсомолууд тус фермэдэ 10 тонно силос даража үгэнэн, нилдэ энэ витаминна үбнэ, мүшэр наша суглуула.

хан байха юм. Мүнөө тэдээр 50 центнер үбнэ сабшажа, хуряжа ба соможо үгэхэ гэнэн уялга абаба. Мүн тэршэлэн аймагтай центрын бусад организацинуудай коллективүүд амаралтын үдэртэ колхозуудта гаража, үбнэ хурялгын хүдэлмэридэ хабаадсалса. С. Тараскин.

Литовско ССР. Клайпедскэ усадын «Балтис жвене» гэжэ заагабарилгын артегийн колхознигууд Литовскэ Советскэ засаг тогтоһоор 10 жалай өлөөрөтэй түрэгтэйгөөр утгыг бэлэдхэнэ. Тэдээр нормонуудаа үдэр бүхэндэ үлүүлэн дүүргэнэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхознигууд П. Давидайтис (зүүн гарһаа) ба А. Богачев гэшэд гүшүүр шалгажа байна. (ТАСС-эй фотохронико).

Эхэ орондоо заагаһа ехээр үгээ!

Ажалай вахтада

Республикын заагаһа барилдаг артегийн зунай заагаһа барилгыг амжалттайгаар ябуулжа байна. Заагаһад бригада бригадаараа эб найрамдалай вахтада жагсанад.

Республикын заагаһабарилгын артегийн энэ жэлэй зунай сезонине найн бэлэдхэлтэйгээр эхилээд, мүнөө хахад жэлэйгээ даалгабарине үлүүлэн дүүргэбэ. Баргажанай аймагтай Молотовой нэрэмжэтэ заагаһа барилгын колхозой (түрүүлэгшын нүхэр Шедловский) гэшүүд зунай сезонной эхиллэнхээ хойшо эмхитэй найнаар ажаллажа байна. Бригада, заагаһан бүхэнийн түсэбөө дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө бүхы хүсээг элсүүлэн хүдэлмэрилнэ. Тингэжэ эдэнэр байгша оной түрүшын хахадта заагаһа бариха түсэбөө 229 процент дүүргэжэ шадда.

Мүнөө тус колхозой бригаданууд эб найрамдалай вахтада жагсаад, декада бүхэндэ даалгабаринаа гадуур хэдэн центнер найн шанартай омуль гүрэндөө тушаажа байна. К. Скворцов.

Залуушуу түрүү зэргэдэ

Кабанскын заагаһанай заводые заагаһаар хангада «Рыбак» колхозой колхознигууд «түсэбөө болзорхоныг урид дүүргэе!» гэнэн лозунгтойгоор Байгал дээрэ гаранхай.

Тус колхозойхид заагаһа барилгын зунай сезондо даалгабариа болзорхооныг урид дүүргэхын тула найн бэлэдхэл хээ. Заагаһа барилдаг зэр эмсэгүүдын шанар найнтайгаар заагаһабарилдаг. Бригада бүхэнийн дээшлүүлэгдэн уялгануудыг абахай. Комсомольскэ залуушуулай бригаданууд заагаһа бариха 9 харынгаа даалгабарин августын 15 болотор дүүргэхэ гэнэн харюусалгатай зорилго урдаа табяад, эсшэ сусашагүйгөөр тэмсэжэ, нормонуудаа ходоодо 100 холо гаран процент дүүргэнэ. Үдэрэйгөө нормые дүүргэдэггүй бригада үгы.

Бригада бүхэний агитатор хүдэлмэринийн хүүлээр заагаһадтаа газет, журналнуудһаа элдэб номинуудыг уншажа үгэнэ. А. Бусурманов.

Заагаһа өлбөгөөр барина

Эртэ үлөөнхөө үдэшын харанхы болотор Байгал дээрүүр заагаһадаай онгосонууд, моторно лодконууд ба катернууд ишэ тиншээ тамарнад. Омүлүнүүдаар дүүрэн ашаатай онгосонууд эрье тээшэ шуумайнад.

Эдэнэй дунда Кабанскын аймагтай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой заагаһад хүдэлмэрилнэ. Нүхэр Баниной хүтэлбэрилдэг бригада зунай заагаһа барилгын эхиллэнхээ хойшо горьтой амжалта тулһаа. Гаяхан энэ бригада нэгэ гарал-

гадаа 34 центнер заагаһа бариха. Тус бригадын гэшүүд, далаад наһанан Сетнич Мороев хоёр өөлөөдынгөө найн дураар заагаһа барилгада ябалсанад. Тинн, залуу заагаһадтай мурсын хүдэлмэрилжэ, нормонуудаа үлүүлэн дүүргэнэ.

«Красный партизан» колхозой бригаданууд гүшүүраар заагаһа барилгыг амжалттайгаар ябуулжа, июнь нара соо заагаһа бариха түсэбөө болзорхооныг урид 195 процент дүүргэбэ. Б. Сотнич.

Вагонуудай эрьесые удааруулна

Зүүн-Сибирин түмэр замай Улан-Удын отделениин коллектив ашаа шэрэхэ жэлэйгээ түсэбөө Октябрьскэ революциин 33-дахы жэлэй ой хүрэтэ дүүргэхэ зорилго урдаа табинхай.

Энэ зорилгыг амжалттайгаар дүүргэхын тула, отделениин ашаа тээлгэ нара бүхэндэ 100 вагоноор дээшлэхэ ёһотой. Энэниие бэлдүүлэхэ арга боломжонууд энэ дүүрэн бин. Эгээн түрүүшын зорилго юуб гэхэдэ, вагонуудта ашаа тээлгэ ба вагонуудһаа ашаа буулгалгыг түргэдхэхэ ба тэрэниие үдэр хүнийгэй эмхидхэхэ хэрэгтэй. Тингээл наа, вагонуудай эрьесэ эрид түргэдхэгдэхэ байһаниинь мэдээжэ.

Тээд, Улан-Удын отделенид сүүдхэ соо ашаа тээлгэ 25 процент, ашаа буулгалга миин 20 процент дүүргэгдэнэ. Нүүнийн сагта эдэ хүдэлмэринүүд оройдоо хэдэнгүй. Тингээл вагоноуд ашаалагдангүйгөөр үг, али ашаатаа хэдэн часаар миин байна. Энэний эсэстэ үдэртөө ашаа тээлгэ ба буулгалга дээрэ тон ехээр яраха, тэдлэхэ ябадалууд гарана. Энэ хадаа асарагданан ба абаашагдаха ашаануудыг элдэжэ, коммерческэ голодһо гаргаха ябадала хүргэнэ.

Ашаа тээлгэ ба буулгалгыг амжалттайгаар, нэгэ жэгдээр ябуулга түмэр замай клиентүүд болохо—промшленна предпритинуудай хүтэлбэрилэгшэдхөө эхэхэн дулдыдана. Предпритинуудай хүтэлбэрилэгшэд түмэрзамайхидтай хамта ашаа тээлгэ ба буулгалгыг түхэрэн сүүдхэ соо эмхидхэхэ ёһотой.

Хандагатай модоной комбинат, Улан-Удын отделени дотор модо ашаалалгын эгээл ехэ пункт юм. Эндэ модо вагончулта тээлгэ

үдэр хүнийгэй ябуулагдаха ёһотой аад, станциин ба комбинатай хүтэлбэрилэгшэдэй хүдэлмэреэ нэгэ дүүлжэ шадгагүй дээрээ гансал үдэр хэдлэнэ.

Түмэр замай тус отделени хадаа бин байһан дутагдануудаа усадхаха талаар клиентнэ предпритинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй суглаа үнгэргэнгүй. Вагонуудай эрьесые түргэдхэхэ талаар ямаршыг үүсхэл оролдоло гарганагүй. Отделениин клиентнэ предпритинууд вагонуудыг миин байлган дээрээ түмэр замда нара бүридэ 100 мянга гаран түхэриг яла түлэжэ байна.

Мяха-консервын комбинат байгша оной түрүүшын 4 нара соо вагонуудыг саг соонь ашаалха ябадалыг хангаагүй дээрээ 900 гаран вагоно-час миин хосороогоо. Комбинатай директор нүхэр Сарбаев эдэ дутагдануудаа усадхаха оролдонгүйгөөр гүрэнэй хэдэн арбаад мянган түхэригөөр яла түлөөд лэ ханаа амархан бууна. Тэршэлэн Эрйискэ леспромхоз (директорын нүхэр Заковский), Улан-Удын модоной завод (директорын нүхэр Линтон) ба бусад предпритинууд нара бүридэ яла түлэжэ, гүрэндэ хэлэ мянган түхэригэй гарза хэнэ.

Түмэр замай тус отделениин вагонуудыг ашагалгын тагагай начальник нүхэр Солюменний, ашаа тээлгын секторын начальник нүхэр Бочаров гэшэд ашаа шэрэхэ түсэбөө уридшалан дүүргэхын тула, предпритинуудтай зүбөө харилсажа, ашаа тээлгэ ба буулгалгыг графикай ёһоор ябуулха уялгагай. Предпритинуудта тээлгэ захилаар үгтэнэн вагоноуд нэгшье миинта миин байха ёһотой.

А. Халтурин.

Оперативна хүтэлбэри дутана

Баргажанай аймагтай хүдөө нутагуудта культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Хүдөөгэй культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд ажалладай дунда энэ шухала хэмжээ-ябуулгыг үргэнөөр дэлгэрүүлхын орондо, харин эхэнхидэ миин байдаг.

Жэшээ болгон Уланай сомоной хүдөөгэй ба колхозуудай клубуудта ямар хүдэлмэри ябуулагдана гэжэ хараад үзэе. Гансахан лэ хүдөөгэй клубта аймагтай хүтэлбэрилэгшэд 5 дахин лекци уншана байна. 6 хүнөө бүридэнэн элдхи лекциноно группа мүнөө болотор юушыг хээгүй юм. Эдэ клубуудта естественна-научна темануудээр, таряанажалай ба малажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэл тухай лекцинууд, элидхэлүүд, хөөрөөдөөнүүд үнгэргэгдээгүй байна. Мүн эндэ уранхайханай самодятельностине хүргөөх гэжэ хөндшье оролдоногүй. Энэ жэлдэ уранхайханай самодятельностинн хүргөө нэгшье зүжэг наадан эмхидхэгдээгүй байха юм.

Мүн Баянголой сомоной колхозуудта культурно-нитын хүдэлмэри үннэй мартагдашанхай. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой дэргэдхи клуб ба хүдөөгэй библиотекэдэ нинтэ-политическэ хэмжээ-

ябуулганууд эмхидхэгдэнгүй. Эндэхи дунда хүргүүлэн 30 шахуу багшанар, медицинскэ ба МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд энэ хэрэгтэ хабаадуулагдадаггүй байна.

Бусадшыг сомонууд нимэрхүү байдалтай болошонхой. Сомоной Совет бүхэндэ культсекцинууд бишье наа, хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Аймагтай культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай тагаһа тус секцинуудтэ хүтэлбэрилжэ заабари үгэдэггүй ба бодото туналамжа үзүүлдэггүй юм.

Хүдөө ажыхан шухала кампанинуудай үелэ ажалладай дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри бүри үргэнөөр ябуулагдаха ёһотой. Үбнэ хурялга эхилээд байна. Гэбшье, Баргажанай аймагтай хүдөө нутагуудтай клубууд, библиотекэнүүд болон уншалгын байшанууд энэ шухала кампанида мүнөө хүрэтэр ямаршыг бэлэдхэл хээгүй байна.

Ажалладай дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриние ябуулга хадаа сезонно хэрэг бэшэ, харин сэг үргэлжин хэрэг гэшэ. Тингээл тэрэниие шадартайгаар ба оперативнаар хүтэлбэрилэхэ ёһотой гэжэ аймагтай культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай тагагархин мэдэхээр болоо.

А. Баргузинский.

Ажабайдалай он үдэрнүүд*)

—Луша, ши экзаменһаа нэрээ айнагүй гүш?—гээд унан худар шулуу хаян, Катя асууба.
—Юунһээ айха юм?

—Эх, дэлхэй дээрэ нимэ бага ажабууһанай муу байна даа,— гэжэ Катя хөөрэнэ.—Ши, намһаа гурба найнаар эгэшэ байнаш, шамда хүнгэн байха...

—Хүнгэн байхадаа гансашье энэн дээрлээ бэшл даа,— гэжэ Луша муулартайгаар харюусна.— Би бүри нургуулһаа нуража байхадаа партинын түүхыг шудалаа нэм.

—Түүхэ ямар хамаатай юм.
—Тэрэн соол нүхэр Сталиной бүхы биографи байдаг, хэрбээ түүхыгэ найн мэдээгэ нааш...

—Луша, намһае нургыш даа,— гэжэ ханингаа үгыш тайа сохёод, һаруул нодунгүйш ялалзан байна.—Хайшан гэжэ Кондратьевта харюусаха гэшэ биб...

—Нургаха аргамгүй, харин нэгэ үшөөд хэлэжэ шадаха байнаб,— гэжэ Луша бодолото болон, горнохой саагуур харана.—Кондратьевтай ямаршыг асуудал шамһаа нуража байгаа наа, ши харюусахаа бу яраарай, тинхэдэ ямар жэлүүд байгаа нэм, парти юу хэдэг байгааб, ямар сьэднүүд болоо нэм гэжэ гү, али орон дотор юрэнхылөө гү хэлэжэ байгаа нэм гэжэ найн ханажа, бодожо үзөөрэй, хэрбээ ши бултын ханажа шадна наа, биографияр зүб харюусахаш.

(«Газар дээгүүр сасарһан гөрөл» гэнэн романай хоёрдох номһоо)

—Хэсүүл даа, эх, яагаа хэсүү гэшэб,— гэжэ Катя гашуудалтайгаар дуугарна.—Би даншыг үсөөд жэлдэ ажабуугааб даа...

—Баһа өөрнөхэ хэлэншэ,— Луша нүхэртөө гомодожо, хүл дээрэ бодоно.—Ток тээшэ ошоё, бидэнэрше тэндэ хараажа байна ха.

Тэдээр гар гарһаа барилсан, гүйлдшэрэн.
—Варя хээтэй, танай халаан эрбэл даа!

—Горнохой эрьедэ удаахан нуу-балта,— гэжэ Варвара Сергеевна хэлээд, барюулаа залуу гарнуудта дамжуулан үгэнэ.—Зай, русалка, нууд, оролдогты, би шунгахаа ошохоми.

Гэбшье, Варвара Сергеевна горнон тээшэ ошоогүй, харин хүнүүдые орооһон худар гүнзэгтгөөр шүүнгэн ообоолоотой таряан дээрэ хүндөөр нуушана. Мүнөөд бүхы бөсынгээ эсэһаниие ойлгобо,—хүл гарын үблэжэ, ууса ташааниинг тунй бутаржа байба. Толгойгоо тонгойлгожо, хуушарһан хатуу холонхойтой хурин алыгануудлаа удаан абагүйгөөр харана. Тингээд сонсохол тээшэ хаража ханаа алдаад, орооһо абажа, нэгэ алыган дээрлээ нүгөөдэ дээрэнэ һамаран байһаар, Татьянын хажуудаа эржэе нуушыг ойлгобогүй.
—Варя, юун тухай нигтэрээ бодолгото бөлөөшн? — гэжэ

Семен БАБАЕВСКИЙ

Татьяна барюубшагүй элгэр хүхэ сохо орооһон сооһоо барин, асууна.
—Юр даа, ажабайдал тухай бодоноб...

—Ханаагаа зобоно гүш? Варвара бодолгото боложо, алыган дээрээ шэниисе абаад, тэрэнэ хургаараа худхана.

—Танюша, нэгэл юумэ ханаа-мни эхээр зобоно.
—Ямар юумэ ханааеш зобоноб? Ажабайдалайн он үдэрнүүдыг нулаар мэдэнэ гүш?

Варвара алыган дээрлээ нэгэ томо орооһо шэлэжэ абаад аман уруугаа хэжэ, торд гэтэр хаха хазана. Дундуурн нэгэ нугалһан һурагшадтай тетрадь яаралгүйхэн үбэрһөө гаргана.

—Энэл даа—он үдэрнүүдын... тээд, Танюша, би ондоо юумэн тухай ханаагаа зобоноб... Кондратьев намһаа экзамен абахагүй ха гэжэ айдһан хүрэнэ...

—Яахадаа ши тингэжэ ханааш?
—Яахадааб гэхэдэ, һуралсажашье байха үдөө өөрнөгөө колхозыг яабашье мартажа шаданагүйб... ханаана гүш, кружогто яажа байхадаа юумэ мэдэхэ хүн хэбэртэйгээр харюусаха гэжэ хөлдшье оролдоо наам, юушыг бодогшгүй хамнай. Тээд яахадаа бүхы бодолоороо колхозтоё холбоотой байна гэшэбиб,— бүри ойлгоногүйб. Тээд мүнөө Кондратьев парторг хадамни нүхэр Сталиной биографияне ехэ наринаар асууха, политическээр харюусахыг эрхэл даа, тинхэдэши толгой соомин гансал колхоз, колхоз дэ

байна. Мүнөө бүхэли үдэрөөрөө нүхэр Сталиной ажабайдал тухай бодобоб, бүхы гол он үдэрнүүдын ханаандаа оруулааб, тинхэдэ юундэшье, өөрнөгөө колхоз дээрэ тойролдоноб... яагаа хэсүү гэшэб!—гээд тэрэ хүндөөр ханаа алдажа, абагүй һууһан Татьяна тээшэ гэмтэй юумэ шэнгээр харана.—Танюша, ши намһаа эрдэмтэй хүн гэшэш, би яахадаа юумэ нимэ тулоураар мэдэнэ биб, хэлэжэ үгыш?—Варвара Сергеевна тетрадь дэлгэжэ, Татьянын үбдэг дээрэ табина.—Өөрнөгөө нуушыг хэлэшье харуулаагүй хүм, тээд шамда найданаб... Харалши, ямар үгэнүүд эндэ бэшээтэй байна гэшэб.—Техникыг шудалһан хүнүүдгүйгөөр техникэ хадаа хосорһон хэрэг мүн. Би энэниие биографи сооһоо тэрэ зандан бэшэжэ абааб.

—Хосорһон бэшэ, харин хосорһон,— гэжэ Татьяна заһажа хэлэнэйгээ удаа тетрадинь абаад, хаража,—Ехэ найн үгэнүүд даа...

—Тинмэ, эдэ ехэ найнуудыг, зүбшье үгэнүүд гэжэ би өөрөө мэдэнэб,— гэжэ Варвара Сергеевна Татьяна тээшэ тонгойжо, аалиханаар хөөрэнэ.—Эдэ бүгэдэе поли-тическээр бодожо үзэхэ гэжэ эдэниие буулгажа абаа хүм, шамдаа сэхынь хэлэнэб.

—Гүнзэгтгөөр гүш?
—Тинмэ, тинмэ... этгэнэ гүш, үнгэрэгшэ хүн унтаагүйб, мүнөөдэр бүхэли үдэртөө велкынгээ хажууда бодолгото болооб, гэжэ бүхы бодолһон хайшаа ошоо гэжэ ханааш? Баһал колхоз тээшэ, Тетрадь дээрээ бэшэн үгэнүүдэ уншажа эхлэмсээрээ, Усть-Невинскэ ГЭС ханаандаа оруулжа, дотороо хаража оробоб. Тэрэниие бариха, бариха манай «Красный кавалерист» ажалтай орой-

доошыг хүнгэрөөгүй. Энэн тухай юрэл бодоһон болобошье, элдэб бодолнууд толгойдоми орожо, Хворостянкинтай бүхы шадалаар арасалдажа, хэрэлдэжэ оробоб! Эдэнэй булта толгой соогоо бишуу даа! Бурхан зайлуулаг, ханаадаа энэдэнэн хүрэнэ! Ханаал бодолоороо Хворостянкинине найн зэмэлбэб, энэнһээ боложо зүрхөө хүдэлшэбэб... Тээд эндэ сухалдангүй яаха гэшэбшэ? Манайда техникэ хосорһон хэрэг байна ха юм. Вождинноо биографияне шудалбашье, техникын талаар юушыг хэдэнгүйб. Бүхы ажаллаа гараараа хэжэ байнабди,— гэжэ Варвара тетрадингаа хуудан тээшэ хургаараа заана.— Үшөө энэниие унша. «Тэрэнэй хэлэнэй үгэ бүхэнийн хойно ажал хэрэг биб». Юун гэнэн найн бодол гэшэб. Би баһа бодожо үзэхэ гэжэ энэниие бэшэн байгааб, тээд Хворостянкинда бүри эхээр сухалдааб. Энэ хоонон дунда үгэ хэрэг хоёрын нэгшье алгасангүй байдаггүй ха юм. Тээд баһал биографи шудалба гэжэ. Энэ ямар шудалалга гэшэб?... үгышыг наа, үнгэрэгшэ нелдэнэ миини бэшэжэ абаһан эдэ үгэнүүдыг харалш, эхээр ханаандами таарана. «Шэнэ байдалыг, шэнэ һуудалыг, шэнэ культуртыг» —Ильчын заһанай ёһоор байгуулагты». Эдэ бүгэдэе политическээр бодожо үзэхэ гэнэн байгааб, тээд нүдэнэй урда колхозтай шэнээр тобийн харагдана, бултын бодо борлуулжа эхлэхэдэми—үнгэрэгшэ гүш—толгойм үблэшэб...

—Варвара Сергеевна, — гэжэ Татьяна тетрадинь бусаана.—Ши ханаагаа зобоогүй, харин барлаха ёһотой хүн байнаш. Вождинноо ажабайдалыг манай байдалһаа

таһалжа харадаггүйши ехэ найн байна. Сталиной биографи соохи үгэнүүдыг эрхилхыдэн бодоно бэшэ, харин ажабайдалтай, өөртөө дүтэ, хамаһаа үлүүгээр ханажа яһанан юумэтөө холбодог байһаншин баһал ехэ найн байна. Хворостянкинине хараһаншин баһал гэмгүй,— гэжэ Татьяна энэбхилдэ,—зүгөөр тэрэниие гансал дотороо бэшэ, харин үгэ хүүрээрэ, сэхэ ниуртань хараагаа, шүүмжэлээ наа дээрэ байгаа.

—Би тингээшье шадхааб, тээд хайшан гэжэ юумэ гүнзэгтгөөр бодохо гэшэб?— гэжэ Варвара энэбхилдэ.

—Тээд шй гүнзэгтгэ бодолтой хаями... Айнгүй, зоримгойгоор лэ харюусалши даа.

Варвара дүмүүхэнээр тетрадьа эбхэжэ, үбэр худараа хээд, полинууд тээшэ харана. Нэгэ тачанка хуряагдаад байһан таряанай газартай ообо собоо дээгүүр ондорон сэхэ эржэе ябана, тэрэ тачанка дээрэ Хворостянкин доторун хэлдэ, ри харуулан бууна. Орооһотой ашаануудыг ахин гүйлгэжэ гараад, тогой хажууда эржэ, сарайн үүдэндэ морёо эрьюулэн һагад байлгаад, Хворостянкин тачанка дээрлээ һүг харайн бууна. Ябууд дунда сэмсынгаа бүныгэ заһал, сонсохолтой хажууда ошо-бо. Уншалһанһаа удаа ток тээшэ эрбэлдэжэ. Татьяныг хараад, гараараа даллана.

—Оно, шамһае дууджа байна, —гээд Варвара Сергеевна хэлэнэ.— Би горнон дээрэ ошохом... эй, басгаад, тандэ үшөө эмгэггүй гүт?

«БУРЯТ-МОНГОЛЫ ҮНЭН»
1936 оной нилдэн 18. 3.

